

FAUT-IL RESTAURER LES RUINES ? UN TIERS DE SIECLE DE DEBATS FRANÇAIS ET QUELQUES REPERCUSSIONS ROUMAINE

Sergiu Iosipescu*, Raluca Iosipescu**

Keywords : ruins, restauration, Tuileries, Notre Dame, Viollet-le-Duc, Alexandru Odobescu, André Lecomte du Nouÿ, Curtea de Argeş, Yenitale, Aninoasa, Cepleniţa, «Petit Trianon» de Floreşti.

Abstract: The organization at the end of 1990 (November 8-10) by the Directorate of French Heritage, led by architect Christian Dupavillon - with the support of the Caisse Nationale des Monuments Historiques et Sites - of a colloquium with that title, represented the first major scientific manifestation of the new management of the aforementioned institution, installed in July of the same year and who had decided to tackle a very controversial topic. The historical, symbolic ruin, its preservation and legibility, the existing archaeological site, the restitution, the reconstruction and the margin of invention, finally the reuse of the edifices were considered.

Occasionally the restorations practice and theory of Eugène Emmanuel Viollet-le-Duc (1814 – 1879) is revisited to explain their relation with André Lecomte du Nouÿ, French architect's "restorations" in Roumania.

The authors of this communication were preparing right then, thanks to the logistics generously provided by the late Gavrilă Simion, about that time director of the Tulcea museum, an on-site discussion regarding the research and restoration of the medieval fortress of Yenitale (Enisala), in which the lates Radu Popa, Ion Barnea, Gheorghe Anghel, Nicolae Constantinescu would participate (November 1990). The discussion at that time was the impetus for the start of the new archeological researches at the castle and fortress of Yenitale from 1991-1999 and the restoration started also then. The first ones benefited, right from 1991, by the exchange of opinions with the archaeological mission sent by the French Heritage Directorate and during their entire development by the support of the late colleague and friend architect Gheorghe Sion.

Along with the conclusions and the findings related to the restoration of Yenitale, the communication analyzes under the proposed theme - Faut-il restaurer les ruines? - the results obtained on some of the archaeological sites managed by the authors from the fortified monastery of Aninoasa, the Ureche - Kantakouzenos- Zarifopolis manor from Cepleniţa, the Kantakouzenos "Petit Trianon" palace at Floreşti. The conservation and legibility of the ruins, the relationship between the above-ground constructions and the archaeological site, the major, indispensable role of historical-archaeological research in any restoration, enhancement and reuse of the monument, are some of the issues subject to our debate.

The communication is at the same time a tribute to the memory of the architect Christian Dupavillon († January 24, 2024), the general director of the French Heritage Directorate (July 1990-July 1993), the organizer of the mentioned colloquium and the valuable supporter of Romanian historical monuments.

Rezumat: Organizarea la finele anului 1990 (8-10 noiembrie) de către Direcția Patrimoniului Franței, cu concursul Casei Naționale a Monumentelor și Siturilor Istorice a colocviului cu acest titlu, a reprezentat prima manifestare științifică majoră a noii conduceri a amintitei direcții, instalate în luna iulie a aceluiași an și care hotărâse să abordeze o temă mult controversată. Se avea în vedere ruina istorică, simbolică, conservarea și lizibilitatea sa, situl arheologic existent, restituirea, reconstrucția și marja de invenție, în sfârșit reutilizarea edificiului.

Cu acest prilej, restaurările și teoria datorate lui Eugène Emmanuel Viollet-le-Duc (1814-1879) sunt revizitate și comparate cu "restaurările" arhitectului francez André Lecomte du Nouÿ în România.

Autorii prezentei comunicări pregăteau chiar atunci, grație logisticii asigurate generos de regretatul Gavrilă Simion, directorul muzeului tulcean, o discuție in situ referitoare la cercetarea și restaurarea cetății "Heraclea" de la Ienisala, la care aveau să participe regretații Radu Popa, Ion Barnea, Gheorghe Anghel, Nicolae Constantinescu (noiembrie 1990). Discuția de atunci a fost imboldul pentru pornirea noilor cercetări de la castelul și cetatea Yenitale din anii 1991-1999 și a șantierului de restaurare început tot atunci. Cele dintâi au beneficiat, chiar din 1991, de schimbul de opinii cu misiunea arheologică trimisă de Direcția Patrimoniului Franței și pe parcursul întregii lor desfășurări de sprijinul regretatului coleg și prieten arhitectul Gheorghe Sion.

Alături de rezultatele cercetării și constatările legate de restaurarea Yenitalei, comunicarea analizează sub raportul temei propuse - Faut-il restaurer les ruines ? - rezultatele obținute pe câteva din șantierele arheologice conduse de autori de la Chioar, Vadu, Curtea de Argeş, Cepleniţa, Floreşti. Conservarea și lizibilitatea ruinelor, raportul dintre construcțiile supratereestre și situl arheologic, rolul major, indispensabil al cercetării istorico-arheologice în orice restaurare, punere în valoare și reutilizare a monumentului, sunt câteva dintre chestiunile supuse dezbaterii noastre.

Comunicarea este în același timp un omagiu adus memoriei arhitectului Christian Dupavillon († 24 ianuarie 2024) directorul general al Direcției Patrimoniului Franței (iulie 1990-iulie 1993), organizatorul menționatului colocviu și sprijinitorul consecvent al monumentelor istorice românești.

*, ** Institut National du Patrimoine